

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 115

מסכת בבא קמא ט"ו-ט"ז

בס"ד, ט"ז אב תשס"א

השבוע בגליון

■ אדם שהזיק עדשות מגע
■ מה רע בכלב "טוב"
■ זהירות כלב נושך
■ כלבים ארופאיים, מנומסים יותר

■ מי ישלם את הקנס המשטירתי
■ רגשות אינם נמדדים בממון
■ שומת חפצים משומשים

■ אפיית עוגות עם אבקת כביסה
■ שוחט שמכר בשר טרף
■ פיל אפריקני כמחיצה לסוכה
■ תשלום על קולו היפה של החזן

דבר העורך

חלומי של הנרי

לכבוד הרה"ג ר' חיים דוד קובלסקי שליט"א
ברכה ושלוש רב.
ראשית ישר כח גדול על כל המפעל הגדול... בקיץ אשתקד, בצהרי יום שבת קדש, שמעתי מכבי שיחה בבית הכנסת איזקוביץ, ובה סיפרתם סיפור מאד מרגש, על מסגרת חדשה שקמה לפני כמה שנים ללימוד הדף היומי בקהילה גדולה, וזאת בס"ד לאחר סיפור שסיפרתם שם על המלאך... חושבני, שמצווה רבה לפרסם זאת ברבים. תבורכנה ידיכם על כל פעלם בברכה ובתודה מאיר שוקרון בני ברק

קוראים יקרים. מטבע הדברים אנו נוהגים להגיש בפניכם עובדות והנהגות שאירעו עם גדולי ישראל או עם יהודים שמסרו את נפשם על התורה ועל העבודה. הפעם, נחרוג ממנהגנו. הסיפור הבא, אינו עובדה וגם לא מעשה. הוא לא התרחש, וככל הנראה גם לא יתרחש לעולם. אך מוסר ההשכל הגדול שטמון בו, ועידודו של מספר קוראים וותיקים שהתנדדו אליו, גרמו לנו להקדיש במה זו לסיפור זה:

יום אחד, כך מספרים, נפגשו שני מלאכים בכירים, אי שם בשמי רום. מלאך אחד היה ממונה על החלומות ורעהו היה ממונה על ההצלחות. השניים פתחו בשיחה נרגשת כשכל אחד מתאר בפני חברו את מעשיו. מלאך ההצלחות סיפר על עני מרוד שהוא העלה אותו לגדולה בהבזק של רגע, ומלאך החלומות סיפר על חלום ארוך ומוצלח שהוא זימן לפלוגי אלמוני. השניים נפרדו תוך הבטחה לשוב ולהיפגש ולהמשיך לספר זה לזה את מעלליהם.

משנפרדו השניים, גמלה החלטה בליבו של מלאך החלומות, כי הלילה, הוא יפעיל את כל קסמיו ויעולל חלום שכמותו לא היה.

ימים רבים לא ראו אותו מכירו של מר הנרי במצב רוח כה קודר. זה מספר חדשים המשך בעמוד הבא

דף ט/ב אבל שלהבת חייב אפיית עוגות עם אבקת כביסה

מבואר בסוגייתנו, שאדם חייב על נזקים שעוללה אש שהוצתה על ידו, גם אם הוא מסרה לידי ילד שהובילה למקום אחר ושם היא הזיקה. הגמרא (יח"א) מוסיפה ואומרת, כי המבעיר חייב גם כאשר האש הועברה על ידי כלב, שכן, אחריותו על האש אינה פוסקת עד למסירתה להשגחה בידי בר דעת, וכך גם נפסק להלכה (ישולחן ערוך" חו"מ סי' תי"ח סעי' ז').

הלכה זו שימשה כבסיס לנידון הלכתי לגבי שני מקרים שאירעו לפני שנים רבות, אשר ממבט ראשון הם דומים להפליא, אך הפוסקים בחכמתם, הבחינו בהבדל דק ביניהם, וכך, האחד חייב לשאת בתוצאות מעשיו, ואילו רעהו יצא זכאי.

שוחט שמכר בשר טרף: מעשה ששוחט ששחט בהמה בכפר נידח באלג'יר ומכר את בשרה ליהודי מקומי. לאחר מספר ימים, התברר שהשוחט לא בדק כראוי את הבהמה ובדיקת ראותיה העלתה, כי הבהמה טריפה ואסורה באכילה. עד שהתבררו הדברים, הספיק בעל הבהמה לחלק את הבשר לרעיו ולילדידיו לרגל חג הפסח שמשמש ובא, וכאשר התגלתה התקלה, כבר היה הבשר מעורב בכל תבשילי החג שריחם הטוב, נדף למרחקים, אך, כמובן, היו אסורים באכילה. מיותר לציין, כי בצאת החג התייצבו יהודי הכפר בבית דינו של רבי יהודה בן יצחק עייאש [נפטר ה' תק"כ], ותבעו את השוחט לשלם להם על הנזקים שנגרמו להם בשל פשיעתו (שו"ת "בית יהודה" יו"ד סי' מ"ד, עיי"ש מה שפסק).

מקרה אחר, מוזר בהרבה, אירע, כאשר אשה טרחה ואפתה מספר רב של עוגות לקראת סעודת נישואין. והנה, כאשר העוגות הוצאו מן התנור נדף מהן ריח מוכר של ניקיון. התברר, שהמוכר נתן לאשה אבקת כביסה במקום אבקת אפיה... גם במקרה זה תבעו האשה ובני משפחתה את המוכר, שישלם עבור הדבש, הקמח ושאר החומרים ששימשו לאפיית העוגות ושירדו לטמיון.

לכאורה, מקרים אלו זהים לחלוטין ונראה, כי אם מחייבים את השוחט לשלם על הנזקים שאירעו לאנשים שבישלו את הבשר, יש גם לחייב את המוכר בתשלום הנזק שאירע לאשה. אולם, המהרש"ם (ח"ה סי' י"א) שדן בנושא, העלה בסברתו כי יש לחלק בין המקרים, ובמקרים מעין המקרה הראשון, יתכן שהשוחט חייב על הנזקים, אך, במקרים הדומים למקרה של אבקת הכביסה, המזיק **פסור** מתשלום. שכן, האנשים שקיבלו את הבשר לאחר השחיטה, לא יכלו לדעת שהבשר אינו כשר. לפיכך, נחשב השוחט כמי שנתן אש לילד, וכפי שהנותן אש לילד חייב לשאת בתוצאות הנזקים שנגרמים על ידי אש זו, כך השוחט חייב לשאת בתוצאות הנזקים שנגרמו מחלוקת הבשר הטרף לאנשים.

לעומת זאת, איש אינו חולק על כך, שריחה של אבקת אפיה שונה לחלוטין מריחה של אבקת כביסה. לפיכך, אין להגדיר את האשה כילד שקיבל לידיו אש, שהרי היה באפשרותה להבחין כי בידיה אבקת כביסה, ואין המוכר, אלא כאדם המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת

הר"ר

יצחק קליין ז"ל

ב"ר בנימין ז"ל

נלב"ע י"ב אב תשל"ז שטראסבורג

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו

הר"ר יוסף (רמי) קליין ומשפ' שיחיו-בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ר

שלום ז"ל

ב"ר אברהם דוד ז"ל

רובין

נלב"ע ר"ח תמוז

תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הר"ר

נחמיה מנדלבאום ז"ל

ב"ר חיים ז"ל נלב"ע כ"א אב תשמ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו

הר"ר שלמה מנדלבאום

ומשפ' שיחיו - ת"א

המשך מעמוד קודם

שאיין הוא מרוצה מהנהגה בסניפו הנמצא בניו יורק, ועתה לאור התנאים שהונחו בפניו, הבין כי ליבו לא שיקר לו.

כל חייו האמין מר הנרי שאישורו של האדם תלוי בו עצמו, בו בלבד. "אם תתאמצו, תצליחו!" היה חוזר ושובה לעובדיו. על שולחנו המהודר היה מוצב שלט קבוע שנשא את הכיתוב: "סוד ההליכה על המים טמון בידיעה היכן מונחות האבנים". כל עובד חדש שהתקבל לעבודה הוזמן לקרוא את השלט שעל השולחן של הבוס. "ידידי", היה טופח על שכמו של העובד הצעיר. "אם תסתכל, תתבונן ותשקול את מעשיך, תצליח. אין אפשרות אחרת". אבל מסתבר שישנה גם ישנה אפשרות אחרת.

עסקיו של מר הנרי הלכו והתדרדרו מדחי אל דחי והוא לא ידע את נפשו. איש של כבוד היה מר הנרי. עתה הוא החליף את משנתו. בתקופה קשה זו הוא חזר ושינן לעצמו, כי "לא ההצלחה עושה את האדם למוצלח, אלא הוא עצמו, בהתנהגותו, קובע זאת". נחמד.

"ילדינו ושכנינו לא יידעו מאומה" סיכמו ביניהם הנרי ורעייתו. רמת האוכל ירדה פלאים. הילדים שהורגלו למסעדות יוקרה נאלצו להסתפק בפרוסת לחם וחצי לבן. על בגדים חדשים איש לא חלם. איך שהוא הצליח מר הנרי לעבור תקופה של מספר חדשים, עד שיום אחד קרה הדבר, וילדיו הלכו לישון כשקיבתם ריקה. אין אוכל.

אותו לילה החליט מלאך החלומות להתעמר במר הנרי. אורות הבית כובו והנרי עלה יצועו. טרם נרדם, החלו לרצד מול עיניו תמונות וילדותו. כה עמל להשכיהם מלבו, ועתה הם לא הרפו ממנו. דמו סער בקרבו כאלו הדברים מתרחשים זה עתה. עומד הוא נער צעיר ורזה, מיוזע מכף רגל ועד ראש מן השמש הקופחת, ותוקע מסמרים בעוד ארגו שעשה את דרכו על המסילה האוטומטית.

שקט מוחלט שרר בבית ומר הנרי המשיך לטוות את קורי מחשבתו אל תוך חלום מתוק. הנה, הנה הם הימים היפים בהם הצליח להקים סניפים רבים, ולהשקיע במקומות הנכונים. הוא חלף ביעף על פני התקופה הקשה והנה, לפתע, הכל חלף עבר. חבר ילדות הציע לו להשתתף איתו ביסוד סעק חדש שפרח והצליח ורווחי העצומים כיסו את כל חובותיו ואף נותר לו בידו סכום הגון שיכול לשמש כבסיס איתן להפרחת פעילות הכלכלית.

חיך רחב השתפך על פניו של מר הנרי שמה חודשים ארוכים לא חיך, הן בהקץ והן בחלום. כהודיה לקב"ה על הטוב הרב גמלו, זימן מר הנרי קבוצת ידידים קרובה ורב מכוונת, לסעודת חודיה מפוארת שנערכה בביתו.

שולחנות מפוארים ערוכים בסדר מופתי על ידי צוות מלצרים ענובים בפפיונים קיבלו את פני הבאים. בעל הבית קיבל את פני אורחיו כשבדידו מגש כוסיות לחיים ועל פניו צלחה רבתי.

המוזמנים התיישבו סביב השולחנות ומר הנרי נעמד על דרגש קטן והכין את עצמו לשאת את דבריו. שעות ארוכות קודם המסיבה התלבט מר הנרי עם עצמו כיצד לפתוח את נאמנו. לבסוף החליט כי הדבר המתאים ביותר לעשותו, הוא לפתוח בשירה וזמרה לבורא עולם שחילצו מן המצר.

מר הנרי הניף את ידיו באוויר כשזמרנו בוקעים ברננה פסוקי הנחמה של ירמיהו "חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמינו". הנוכחים נשאו אף הם את ידיהם ומחיאות הכפיים הרעידו את קירות הבית.

לפתע, חוורו פניו של מר הנרי. מבעד לחלון נראה קנה רובה מכון הישר לעברו. הרובה היה אחוז בידיו האמונות של פושע מפורסם שתמונתו פורסמה בהבלטה על ידי השלטונות בכל הדרכים האפשריות.

זעקות "הצילו" נוראות שבקעו מגורנו הניחר של מר הנרי המבועת פילחו את המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

שמוסר אש לאדם בר דעת, שאינו חייב על נזקים שנגרמו כתוצאה מאש זו. [מן הראוי להדגיש שתי נקודות. א. כאשר השוחט או המוכר נתנו את הסחורה הפגומה **במזיד**, הם חייבים מדינא דגרמי. ב. דעת ה"נתיבות" (ר"ד) ועוד אחרונים, שגם בשוחט הנ"ל היה פטור כאשר היה בשוגג].

דף ט/ב שור דרכיה לנתוקי

פיל אפריקני כמחיצה לסוכה

מבואר בסוגייתנו, שהמוסר שור שעלול להזיק לידי חרש או שוטה, חייב בנזקי הבהמה גם אם השור היה כבול בשלשלאות, שכן, "שור דרכיה לנתוקי". בביאור דברי הגמרא נחלקו רש"י ובעלי התוספות. לדעת רש"י (ד"ה "שורי"), דרך בעלי החיים לנתק את עצמם משלשלאותיהם, ועל כן חובה על בעל השור להמנע ממסירתו לידי קטן שאינו מסוגל להשתלט על השור לכשישתחרר. לעומת זאת, לדעת בעלי התוספות (ד"ה "שורי"), אדם אינו צריך לחשוש שמא שורו ינתק עצמו מכבליו. אלא כאשר הוא מוסר את השור לידי שוטה או קטן, עליו לחשוש שהם יסייעו לשור להשתחרר מכבליו. למחלוקת זו, השלכה הלכתית מעניינת להלכות סוכה, כפי שיבואר להלן.

"ה"טור" (או"ח סי' תר"ל) פוסק בשם רבינו פרץ, שאין לקשור יריעות וסדינים כמחיצות לסוכה, שכן קשריהם עלולים להתרופף במשך ימי החג ובעל הסוכה שלא יבחין בכך, יישב בסוכה שדפנותיה רעועות ואין ראיות לשמש כדפנות לסוכה. והנה, לאחר מכן מוסיף ה"טור" ופוסק, כי מותר לקשור היטב בעל חיים כדי שישמש מחיצה ודופן לסוכה. ה"ט"ז, שסבר כדעת רש"י בסוגייתנו, שבעלי חיים עשויים לנתק עצמם מכבליהם, הקשה על ה"טור" מדוע רשאי אדם להשתמש בבעל חי כדופן לסוכה, הרי הוא עלול להשתחרר מכבליו. וכפי שאין להשתמש בסדינים כדפנות לסוכה, משום שהם עלולים להשתחרר, גם היה על ה"טור" לפסוק שיש להמנע משימוש בבעלי חיים כדופן לסוכה. על כן מחדש ה"ט"ז שכוונת ה"טור" היא, שאין לעשות את כל דפנות הסוכה מסדינים, שמא הם ינתקו, אך במחיצה אחת לא חששו, ואמנם, גם בבעלי חיים אין להשתמש אלא לצורך מחיצה אחת (ע"י "ערוך השולחן" סעי' ל"ב, ל"ג שפי' כן בדעת ה"ט"ז).

אולם, ה"אליה רבה" (שם) מערער על מסקנת ה"ט"ז, כשטענת בעלי התוספות בפיו. לדבריו, בעלי החיים אינם מתנתקים מעצמם, ועל כן, אין כל חשש לקשור בעלי חיים כדפנות לסוכה מכל צדדיה [ועי"ש חילוק נוסף].

דף ט/ב בהידור מצוה עד שליש

תשלום על קולו היפה של החזן

מבואר בסוגייתנו, שמצווה על האדם לפזר מממונו כדי להדר במצוות, שנאמר (שמות טו/ב) "זה א-לי ואנוהו" (רש"י ד"ה "בהידור"). הגמרא קובעת, להידור מצווה אין חובה להוסיף סכום העולה על שליש מן הסכום הדרוש לקיום המצווה. וכגון, אם אתרוג כשר לברכה, הזול ביותר, עולה 20 ש"ח, רכישת אתרוג בשליש ממון מעבר לסכום זה, הרי היא נחשבת כהידור מצווה. בעלי התוספות (ד"ה "עד שליש במצוה") מבארים, כי באתרוג החיוב אינו להוסיף שליש כדי לרכוש אתרוג נאה יותר, אלא כדי לרכוש אתרוג גדול יותר מן השיעור המצומצם שבו ניתן לקיים את המצווה. [עיי' מג"א שכתב כי דברי התוס' אמורים לגבי אתרוג בלבד].

מדוע דווקא שליש? שיעור זה של שליש סכום ולא שיעור אחר, לדברי המהרש"א בסוגייתנו למדו חז"ל מן הלולב של ארבעת המינים שיש להגביהו בשיעור של שליש מעל ההדס כדי שיהיה הלולב מהודר על פני ההדס. הרי לנו, כי הידור מצווה משמעו תוספת של שליש.

השלבת, השמן והפתילה: גם המהר"ל מפראג (בספרו "נתיבות עולם" נתיב התורה פ' י"ח) מתייחס לנושא זה ואומר, כי כידוע, מצוות ה' נמשלו לאור, כמאמר הפסוק (משלי ו/כ) "כי נר מצוה ותורה אור". והנה, ה"אור" שהוא השלבת, מהווה אחד מבין שלושת מרכיביו של הנר, שהם-השמן הפתילה והשלבת. על כן, הידור המצווה, שהוא התוספת למצווה, נקבע כתוספת עבור החלק הרוחני של המצווה, הלא הוא האור, שחלקו בנר הוא שליש.

מכל מקום, לכל הדעות, הלכה זו של "הידור במצוות" אינה נוהגת אלא במי שהפרוטה מצוייה בכיסו, אולם, מי שאין לו כדי צרכי מחייתו השוטפת, אינו חייב להוסיף שליש עבור הידור מצווה (ביה"ל שם). כך גם פסק הרשב"א בנוגע לשאלה מעניינת שהופנתה אליו על ידי בני קהילה, שחלק מחבריה היו עשירים וחלקם עניים.

מימון משכורתו של החזן: נהגו בעבר, ובקהילות מסוימות גם כיום, לשכור "בעל תפילה" קבוע שעמד לרשות הקהילה. לפני מאות שנים התגלעה מחלוקת באחת הקהילות כיצד לחלק את נטל המשכורת בין בני הקהילה. היו שציידו, כי כל ראש בית אב ישלם לפי מספר נפשות ביתו שחייבים בתפילה. והיו שטענו כי יש להשית את התשלום על כל אדם לפי יכולתו הכלכלית. הרשב"א (שו"ת ח"ה סי'

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

ט"ו) השיב להם, כי נטל המשכורת מוטל על כל בני הקהילה בשווה, שהרי תפקידו של בעל התפילה הוא להוציא את הרבים ידי חובתם. ולפיכך, על כל ראש בית

אב להשתתף בעול הכספי כמספר נפשות ביתו. אולם, אם מוסיפים לבעל התפילה תשלום מיוחד עקב קולו הערב, אין לחייב את העניים בתוספת תשלום זה, שהרי רק אדם שיש בידו די ממון חייב בהידור מצווה, שנאמר (משלי ג/ט) "כבד את ה' מהונך", משמע, שרק אם יש לאדם ממון, עליו להדר במצוות. (להלכה עיי' "שולחן ערוך" או"ח סי' נ"ג סעי' כ"ג, "מגן אברהם" שם ס"ק כ"ז וב"משנה ברורה" שם ס"ק ס"ז).

דף יב חמשה שישבו על ספסל

מי ישלם את הקנס המשטרתי

מבואר בסוגייתנו, כי אם אדם ישב על ספסל ורעהו הצטרף אליו לישיבה על הספסל ולאחר מכן, הספסל קרס תחתיו וניזוק, על שניהם לשאת בהוצאות הנזק. זאת משום שאין האדם שישב ראשון יכול לטעון כי על האחרון חלה אחריות יתירה, שהרי כאשר התיישב האחרון, הראשון יכול היה לקום, ומאחר שנשאר לשבת מרצונו החופשי, הרי הוא שותף מלא בתהליך הנזק.

בספר "משפטי התורה" (ח"א סי' ל"ד) מובא מעשה בקבוצת פועלים שסיימה את יום העבודה והנהלת המפעל העמידה לרשותם הסעה. דא עקא, שמספר הפועלים שביקשו לעלות לרכב, עלה על מספר הנוסעים שהנהג היה מורשה להסיע, ועל כן הנהג סירב בכל תוקף להסיע את הנוסעים, מחשש לקנס משטרתי. רק כאשר הם פנו אליו ואמרו: "אנו מתחייבים לשלם על כל נזק שיגרם לך בגללנו", התניע הנהג את רכבו ויצא לדרך. והנה, לאחר מספר דקות נעצר הנהג ונקנס על ידי שוטר בסכום גבוה.

באותו רגע, פרץ ויכוח סוער בין הפועלים על מי מוטל לשלם את הקנס. הפועלים שעלו ראשונים לרכב, טענו כי התשלום מוטל על הפועלים האחרונים שעלו לרכב ובגללם מספר הנוסעים עולה על זה המותר בחוק. לעומתם טענו הפועלים שעלו אחרונים, כי מאחר שההסעה עומדת לרשות כל הפועלים, אין כל חשיבות לעובדת עלייתם קודם, שהרי כאשר הם נוכחו כי מספר הנוסעים עולה על המספר המורשה בחוק, היה באפשרותם לרדת מן הרכב. ואכן, על פי המבואר בסוגייתנו, צדקו הפועלים שעלו אחרונים ותשלום הקנס הוטל על כל הנוסעים שנשארו באחריות משותפת לקנס שהושת על הנהג.

דף יד/ב שום זה לא יהא אלא בכסף

רגשות אינם נמדדים בממון

מבואר בסוגייתנו, שכאשר אדם מזיק את חברו, שומת הנזק נעשית לפי שוויו הכספי של החפץ בשעת הזקתו. כלל זה מהווה הן קולא והן חומרא. שכן, כאשר אדם הזיק חפץ שערכו הולך ופוחת, כגון מחשב, בשעה שהמזיק פורע את חובו, יתכן שמחיר המחשב בשוק ירד פלאים, אך אין המזיק נפטר בכך שיביא לניזק מחשב חדש, כמחשב שניזוק, אלא עליו לשלם את שוויו כפי שהיה בשעת הנזק. לעומת זאת, אם אדם הזיק חפץ מסויים שלאחר מכן הפך לנדיר ושווי בשוק עלה, אין הוא חייב לשלם, אלא כשווי החפץ בשעת הנזק ("חזון איש" ב"ק ח' ט"ו ועי' "מחנה אפרים" נזקי ממון סי' א' שכתב שהדבר תלוי במחלוקת ראשונים. אולם כדברי החזו"א מבואר בתוספתא פ"ג ה"ד).

"יד שניה": בזמנינו, שוק מכירת חפצים משומשים אינו רווח, על כן, קשה למדי לשום את ערכו של חפץ משומש שניזוק. משום כך, יש לדעת כיצד ישלם אדם שהזיק חליפה חדשה של חברו שנרכשה על ידו חודש קודם לכן. למעשה, ערכה האמיתי, הוא קרוב למחירה המקורי, אך המוכרה בשוק ישיג עבורה פחות ממחצית דמיה. לפיכך, יש לברר על פי איזו אמת מידה ישלם המזיק את הנזק.

אדם שהזיק עדשות מגע: שאלה זו מתחדדת יותר, כאשר נדון לגבי אדם שהזיק עדשות מגע של חברו. לעדשות מגע אלו אין כל ערך מלבד לבעליהן, מאחר שאדם אחר החושש לבריאותו לא יהיה להרכיבם, מה גם שלכל אדם מתאימים את המספר המדויק ואת הצילינדר וכו'. עובדות אלו גורמות לכך, שמחירן הממשי של עדשות מגע אלו, שואף לאפס. ואם כן עלינו לדון, האם שווין נמדד כשווין בשוק, או כפי ערכן לבעליהן.

ה"חזון איש" (ב"ק סי' ו' אות ג') מכריע, כי המזיק חייב לשלם גם אם הוא הזיק חפץ ששווה לבעליו בלבד, כגון, עדשות המגע (בשיטתו זו, חולק ה"חזון איש" על דעת ה"נתיבות" סי' קמ"ח). אלא, שלאחר הכרעה זו, אנו נתקלים בבעיה נוספת, כיצד ניתן לשום חפץ שאין לו מחירון ושוק?

הגאון רבי דב לנדא שליט"א ("זכר טוב" סי' ח' אות י"ז), מסביר, כי שומת חפץ זה תיעשה על ידי בירור עם בעל החפץ מהו הסכום אותו הוא היה מוכן לשלם כדי שלא יזיקו לו חפץ זה, ובסכום זה יש לחייב את המזיק.

רגש אינו שווה כסף: אולם, ישנו סוג נזק נוסף, שעליו אין המזיק חייב כלל ועיקר, והוא, כאשר אדם מזיק חפץ ששווי אינו כספי אלא רגשי ונוסטלגי, כגון, תמונה משפחתית אשר מלבד בעליה איש לא ישלם עבורה פרוטה שחוקה.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

דממת הליל, ותוך מספר דקות מר הנרי מצא את עצמו עומד במרכזו של המולה נוראה.

שכנים מבוהלים פרצו אל הבית מכל עבר, כשבידיהם מטאטאים ומקלות שהם אספו במהירות עת שעטו לביתו של שכנם שהזעיקם באמצע הלילה.

דממה השתררה בבית. מר הנרי עמד בסלון ביתו החשוך, כשמסביבו שכניו ששנתם נקרעה בחטף. אט אט, הרפו השכנים מן המקלות ומן המטאטאים והביטו בחמלה על מר הנרי המסכן.

דקה ארוכה עמד מר הנרי תוך שהוא צובט את לחייו. עדיין לא היה ברור לו איזוה חלק שייך לחזיון העוועים והיכן מתחילה המציאות.

יבבות ילדיו שהתעוררו משנתם, החזירו אותו אל עולם המעשה. "ילדים אינם מתביישים". גם זה היה אחד מן המשפטים האהובים על מר הנרי. "תרגיש כמו ילד", היה אומר לעובד ביישן. גש אל הלכות, תלחץ את ידו בטבעיות ותפתח איתו בשיחה על מזג האוויר. מה יש? תנסה". ואכן, ילדים לא מתביישים. ילדיו הרעבים תבעו בקול בוכים למלא את קיבתם הריקה. "אבא! אוכל! אנוח רעבים!"

לא נלאה אתכם בכל פרטי המאורע. אך בסופו של דבר, כמה שכנים רחמנים הביאו מביתם מצרכי אוכל בסיסיים, פתחו שולחן וערכו ארוחת ערב לילדים האומללים. עם בוקר רווחה השמועה כי מר הנרי ירד מנכסיו, ויתכן שגם מדעתו.

למחרת שבו ונפגשו מלאך החלומות ומלאך ההצלחות. מלאך החלומות לא הצליח לעצור את חיובו בשעה שתיאר את מר הנרי ההמום עומד באמצע הלילה, אדום כאש מבושה, בעוד השכנים מחטטים במקרר הריק כדי להאכיל את ילדיו הרעבים.

עיניו של מלאך ההצלחות נפערו בתדהמה. "אתה? אין לך בוש? הרי זו אכזריות נוראה. גם לבזותו לעין כל, וגם לטעת בו אשליות שווא, שההתפכחות מהם היא מרה וקשה! כיצד עשית זאת?"

הפעם הגיע תורו של מלאך החלומות לפעור את עיניו. "אתה??? אתה תלמד אותי לקח על נטיעת אשליות שווא!!!!!! הרי אתה ידידי, מלאך ההצלחות, משלה אנשים במשך שבעים ושמונים שנה! אתה לוקח בן אדם, נותן לו עשירות והצלחה והוא בטוח שיש לו הכל ולא חסר לו כלום. הוא בשיא ההצלחה, אין לו זמן לשיעורים, אין לו זמן לכלום, הוא עסוק מאד.

ואז, כאשר המסך יורד וההצגה מגיעה לקיצה, עולה היהודי לפני בית דין של מעלה ומגלה שהכל היה חלום. אין עשירות ואין הצלחה. כלום. עני מרוד. אמור לי איפוא ידידי, מי מאיתנו יותר אכזרי, אני, שלילה אחד השליתי בן אדם, או אתה שמשלה אותו לאורך כל ימי חייו?"

מלאך ההצלחות השפיל את עיניו. "אתה צודק ידידי. אני סומך עליהם, על בני האדם, שינצלו את שכלם כדי להבין מהי הצלחה אמיתית".

משך כנפיהם של המלאכים העיד כי הם שיחתם הסתיימה, ואנו נותרנו עם המסר החדוד והנוקב, כי יש לנצל כל יום. לא לתת לו לחלוף לידנו מבלי לנצל ללימוד תורה.

יום ללא תורה, הרי הוא כיום שנעקר מלוח השנה, כאילו מעולם לא היה. ואילו יום שבו אדם למד תורה, הרי הוא נרשם באותיות של זהב ב"ספר החיים", שהרי אין חיים אלא תורה.

בברכת התורה

הערוך

המשך מעמוד קודם

במקרה זה, אמנם חייב המזיק לפייס את הניזוק (ב"ק צ"א), אך אין חלה עליו חובה כספית כל שהיא ("דברי גאונים" כלל נ"א סי' כ"ב), מלבד ערכו של הנייר עצמו.

דף טו/ב מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו
מה רע בכלב "טוב"?

מבואר בסוגייתנו, שהמגדל כלב רע בביתו עובר על מצוות לא תעשה (דברים כב/ח) "ולא תשים דמים בביתך". כמבואר בפוסקים (נ"י של שלמה" פ"ז סי' מ"ה, שו"ע הרב הל' שמירת גוף ונפש סעי' ג'), כלב רע הוא כלב שנובח אף אם אינו נושך, מאחר שבני אדם יראים ממנו, וכלשון היש"ש: "כלב שהוא מנבח על כל מי שאינו מכיר, ומחמת נביחתו הוא קרוי רע אף שאינו נושך". כלב מסוג זה יש לקשור בשלשלאות של ברזל בכל שעות היממה, כדי שלא לעבור על איסור מדאורייתא ("שולחן ערוך" שם). הפוסקים מוסיפים ואומרים, כי גם חסימת פיו של הכלב אינה מועילה להמנע מן האיסור, כיון שכל עוד הכלב משוחרר ומטיל אימה על סביבתו, הרי הוא "כלב רע". כל זאת בכלב הנובח בלבד, אך כלב שנושך, לדעת רש"י בסוגייתנו (ד"ה "עד") תקנתו היא אחת-מיתה.

זהירות, כלב נושך: בעל ה"משנה הלכות" (ח"ה רצ"ז) דן, האם די בתליית שלט "זהירות כלב נושך", כדי להמנע מהאיסור "ולא תשים דמים בביתך". לכאורה, אין תועלת בכך, מאחר שאם האדם לא יבחין בשלט עלול הוא להבהל כהוגן. אולם, הוא מלמד זכות על אותם הנוהגים כן, משום שפעמים אנו נוהגים להזהר ממפגעים שונים, כגון מכשירי חשמל ותרופות, שמסוכנים ביותר לשימוש בלתי נכון, משום שאנו סומכים על כך שכתוב על התרופה או על המכשיר כי יש להזהר מהם, ואדם בר דעת רואה את הכתוב לפניו, ואם כן, גם בכלב יתכן שיש לסמוך על השלט.

כלב שמירה: עם זאת, פסק ה"שולחן ערוך" (שם), כי במקומות בהם על היהודים להתגונן מפני נכרים שעלולים להזיקם או לגנוב את רכושם, רשאי בעל הכלב להתירו משלשלאותיו בלילה, כדי להטיל אימה על הנכרים.

כלבים אירופאיים, מנומסים יותר: מחלוקת עזה התעוררה בין דיירי בניין באי ג'רבה בעטיו של כלב. אחד מדיירי הבניין רכש כלב אימתני שהרעיד את לב כל רואהו, ולתדהמת השכנים בעל הכלב אף התיר לכלבו לשוטט בחצר הבית בלא שלשלאות, כשהוא טוען שהוא עושה כן כדי להגן על דירתו מפני גנבים ונכרים. שאר דיירי הבניין, שנחרדו מהתנהגותו של שכנם, פנו אל בעל ה"שואל ונשאל" וטענו כי קרוביהם ואורחיהם נמנעים מכניסה לבניין, מחמת רתיעתם מן הכלב. ואכן, בעל ה"שואל ונשאל" (ח"י ח"א סי' ל"ב), הורה, כי הצדק עם דיירי הבניין, זאת, על פי פסיקת ה"שולחן ערוך" (ח"י ח"א סי' קס"א סעי' ה'), כי שותפים בחצר יכולים לעכב זה את זה מהכנסת בהמות ותרגולים לחצר, וקל וחומר שהם יכולים לעכב הכנסתו של כלב מאיים. מעניין לציין, כי בתוך תשובתו העניפה, מתייחס ה"שואל ונשאל" לעזותם של כלבי האי ג'רבה ביחס לעדינותם של כלבי אירופה, שאינם נובחים ואינם נושכים, אלא נוהגים בנימוס אירופאי...

לסיום, מן הראוי להביא את דברי המהרש"א (שבת סג"א ד"ה "כל"), הכותב, כי למרות שמותר לגדל כלב שאינו רע, מכל מקום, יש להקפיד על כך שהכלב לא ימנע את כניסתם של העניים שלא ידעו להבחין האם הכלב שלפניהם מזיק. שכן, באופן זה בעל הבית מונע מעצמו את האפשרות מעשיית חסד עם העניים.

"מאורות הדף היומי"

בית המדרש למגיד שיעור דף היומי, סוכטשוב

דף יומי בגבעתיים

תושב גבעתיים, נוער בחופשה, וכל מי שחשקה נפשו בתורה.

בימים אלו, מתחילים מסכת בבא קמא בשיעור הדף היומי הנמסר על ידי ראש בית המדרש למגיד שיעור הדף היומי הר"ר חיים דוד קובלסקי שליט"א בבית הכנסת "ישבטי ישראל" רח' בן גוריון 243

מידי ערב בשעה 8:15 (לאחר תפילת ערבית). זמן השיעור כחצי שעה.

הציבור הרחב מוזמן

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471 טל. 03-5780243 פקס. 03-6160657

מחלקת מנויים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57

בדואר אלקטרוני: נא לפנות

dafyomi@hadaf-hayomi.com

פקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

המעוניינים להשתתף בהוצאת הגליון לאור להנצחת יקיריהם ולעילוי נשמתם, נא לפנות

03-616-06-57

נמודות הפצה בחו"ל

מנצ'סטר: הר"ר מנחם אדלר

44-161-7088575

לונדון: הר"ר יחזקאל אברט

020-84551997

פלגות: הר"ר יעקב סנדוביץ

0475-263759

צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר

333-88140301

ארה"ב בני ג'רסי: הר"ר אייזיק פרי

201-871-5850

לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר

818-5098880

מונטריאל: הר"ר שמואל צבי לקס

514-2744160

בארצות הברית

ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית מידי שבוע בדואר

לפרטים נא לפנות לטל. 718-972-5756

לעילוי נשמת

הר"ר **פסח ירוחם בא -**

גד ז"ל

ב"ר משה ושלומית ז"ל

נלב"ע ביום הולדתו

י"ג מנחם אב תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י אחיו

הרב יוסף בא - גד

ראש ישיבת נחלים

לכבוד רעייתו מרת אלישבע תלחט"א

ומשפחתה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **פאניה** ע"ה בת הר"ר אהרן

מושקובסקי

ז"ל נלב"ע י"ט אב תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י נכדה ידידינו הר"ר

אפרים ברנד ומשפ' שיחיו גבעתיים

לעילוי נשמת

ראובן גומבו ז"ל ב"ר

צבי ז"ל

וזוג' מרת **פראדל**

גיטל ע"ה ב"ר שמואל ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

אהרן סלומון ז"ל

ב"ר זאב ז"ל נלב"ע י"ז אב תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו הר"ר **זאב**

סלומון ומשפ' שיחיו בני ברק

לציבור קוראינו היקר - הודעה מיוחדת

כידוע לכם אנו מדפיסים מידי שבוע למעלה מ-40,000 עותקים של הגליון בעברית ובאנגלית. ב"ה הגליונות מופצים ב-3000 בתי כנסיות בארץ ובחו"ל. כעת אנו עומדים לרכוש כמות גדולה של נייר לצורך הדפסת הגליונות בחודשים הקרובים. **הרשו לנו לפנות אליכם** קוראים יקרים, לומדי הדף היומי וכל מי שהרעיון יקר לליבו, בקריאה להשתתף עמנו, להטות כתף ושכם בסיוע לרכישת הנייר, הן על ידי תרומה והן על ידי הנצחה בגליון.

כל תרומה תתקבל בברכה. **לרשותכם מספר אמצעים להעברת התרומה כרטיס אשראי-נא חייגו למוקד הדף היומי 03-6160657**

בדואר-נא שילחו לתיבת דואר 471 בני ברק

ניתן להעביר תרומות לבנק מזרחי סניף 430 ח-ן 360234

להזמנת כרכי "מאורות הדף היומי" בי ג' די' (ג-ד' יוצאים בקרוב) חייג עכשיו למוקד הדף היומי 03-616-06-57